

Магазин

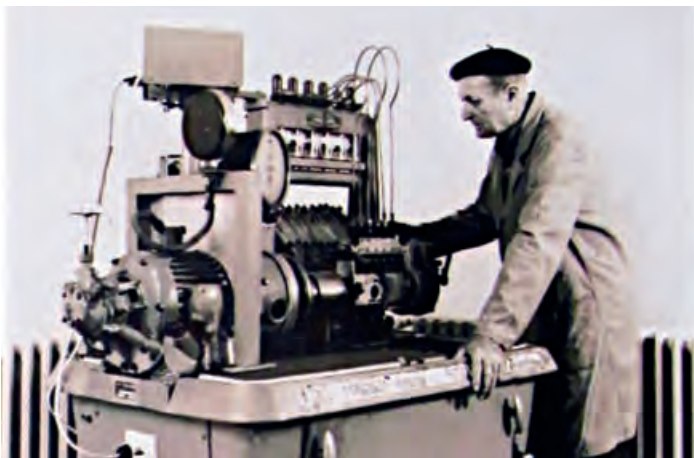

У музеју старих машина

Сто година стара машина, али ради

Годинама сакупљани стари трактори и алати сада су већ озбиљна колекција и право благо са наших подручја. И сви су углавном употребљиви, иако их власници не би никоме дали ни за какве паре

Миливој Жеравица

Први трактор у банатском селу Ново Милошево, марке „фордсон”, 1938. године имао је Милорад Жеравица. Робусни четвороточкаш је после Другог светског рата нестао када је породици Жеравица одузет целокупна имовина. Ипак, једна црно-бела фотографија била је пресудна не само за повратак „фордсона” већ и

за настанак, јединственог у региону и једног од највећих на континенту, Музеја „Жеравица” у коме су за сад изложена 133 трактора, шест парних машина, седам вршилаца и небројено осталих „ситнијих” експоната који илуструју технолошки развој крајем 19. и у току 20. века.

– Све је почело тако што је мој отац Миливој 1970. отворио кофер у коме су биле старе

На једном месту 133 трактора и других експоната

фотографије. На једној од њих је и он као дечак, поред свог оца Милорада, на трактору. Тог тренутка пожелело је да нађе „фордсон” произведен 1924. године у САД. Преко пријатеља је сазнао да постоји један такав у Крагујевцу. Када је отишао да га погледа, затекао је у дворишту још шест-седам сличних олдтајмера. Тада је дошао на идеју да их све откупи да би их сачувао

од нестајања са ових простора, јер су већ били резервисани за купца из иностранства – присећа се Чедомир Жеравица, власник музеја, који је наставио очевим стопама, да трага за старим пољопривредним машинама по Србији и увећава необичну и ретку колекцију.

Није све ишло глатко. У почетку се Чедомир опирао очевом хобију.

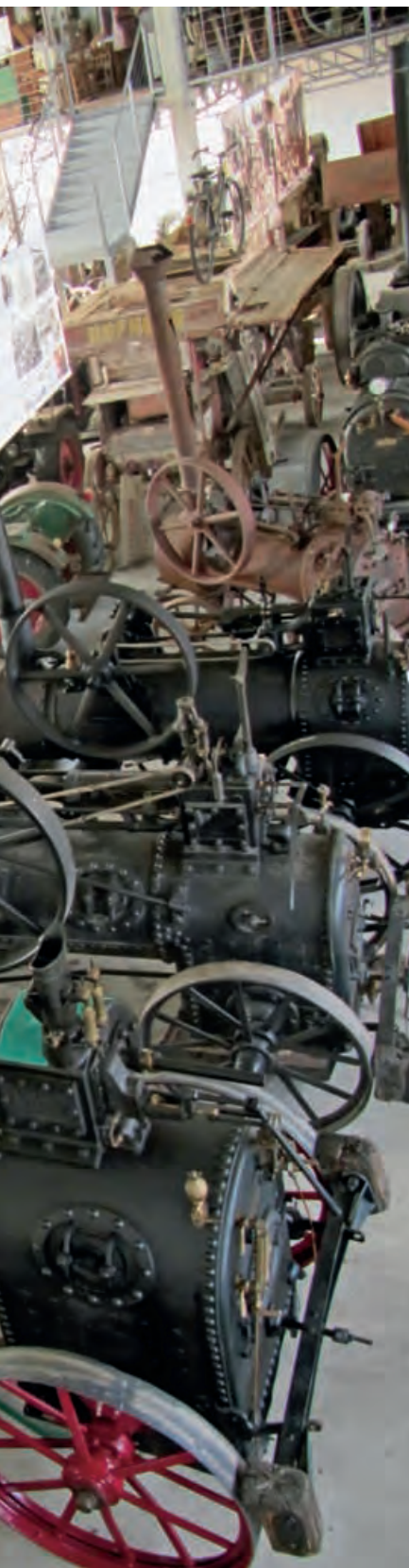

Фото Милан Јанковић и Славица Берић

– Био ми је неопходан новац за алат да поставим радионицу на ноге, тек сам 1980. године потписао уговор са „Бошом”, док је он сваки динар улагао у своју пасију – признаје наш саговорник, који је наставио породичну традицију механичарског заната, ону коју је деда започео тридесетих година прошлог века. Није било лако, али породица Жеравица је несумњиво

Телекс преко кога су стизали текстови за новине

Машина за прање веша

Алат за пчеларе

...месаре

...шеширџије

Има и музичких инструмената

Први пут су изложени 1991. године

успешна на разним пољима: Чедомиров стриц је познати кошаркашки тренер.

– Највећа вредност нашег музеја јесте то што је сваки експонат, свака ствар, машина, трактор са подручја наше земље, некадашње Југославије. Свака та машина је нечију породицу хранила, многу децу извела на пут. Има у свету колекционара који могу да набаве што пожеље. Нама то није био циљ, ми смо желели да сачувамо нашу баштину – у заносу прича Жеравица.

Експонати сведоче о развоју индустрије пољопривредних машина. Највише је трактора, од којих већина потиче из двадесетих година прошлог века, када су се на војвођанским њивама појавили први са гвозденим точковима. Трактори су углавном америчке производње, а посебно је занимљив „кејс” из 1924. који, поред погона на петролеј, има и уграђен генератор за гас.

Међу дизелашима преовлађују они немачке производње, али ту је и један „хирлиман” из Швајцарске, земље за коју многи и не знају да је произвођила тракторе. У поставци овог необичног музеја је и трактор произведен 1951. у Раковици,

У збирци су и грамофони, радио апарати, магнетофони...

Кочница од дрвета

Точак трактора

Од слике из 1939. све је почело

један је од најстаријих домаћих модела код нас. Интересантно је да је још у возном стању, као и већина музејских експоната.

– Када донесемо машину, на реду је ремонт да бисмо је довели у исправно стање. Треба набавити делове који фале. За то је потребно много труда, рада и новца – каже наш саговорник. Посебно у случају америчког трактора „харт-пар”, који датира из 1920. године.

– Он је најстарији и најдрагоценији у нашој збирци. На светској ранг-листи сачуваних налази се на 14. месту. Трактор „харт-пар”, који су за свој дипломски рад конструисала два америчка студента, као погонско гориво користио је петролеј, али се палио уз помоћ бензина. Има четворотактни двоцилиндрични мотор јачине 30 коњских снага и две брзине, плус рикверц. На нашем простору је једини. Најближи „исписник” је код Боденског језера у Немачкој. У њега смо пуно уложили.

Одлазио сам у Немачку више пута и на све могуће начине убеђивао власника да ми позајми неколико мањих делова који су недостајали на мом трактору како бих направио дупликате и оспособио га да буде као некада када је изашао из фабрике – истиче наш домаћин и додаје да су јесенас покренули вршалицу уз

Трактор „харт-пар” произведен 1920.

помоћ машине на пару, направили дефиле старих трактора и тако евоцирали успомене код старијих који се још сећају времена када су ове машине биле чудо технике.

У виду сталне поставке прикупљени трактори су први пут изложени 1991. године, када је наменски израђен објекат површине 130 квадратних метара. Убрзо је овај простор постао мали и Чедомир 2002. године одлучио да прошири изложбене хале на 270 квадрата. Тада су и аутомобили уврштени у поставку. Исте године се из-

лаже и први мотоцикл БМВ са приколицом. Од машина је тада постављен струг са погоном преко трансмисије. Следеће проширење је уследило 2005. и од те године се почиње и са набавком пољопривредних машина, најпре плугова, круњача за кукуруз, косачице за детелину, ручних алатки и вршалице...

Осим машина, Жеравице су деценијама скупљали и друге ствари па се овде могу видети стари радио-пријемници, грамофони, писаће машине, бицикли од пре пет-шест деценија, па чак

и фрижидер који није радио на струју. А своје место 2013. године на галерији нове музејске хале нашли су реквизити које су се користили за сад већ скоро заборављене занате – ковачки, тесарски, содацијски, берберски, ткачки, сарачки, вуновлачарски... Као и етно-поставка, стара школска учионица, музички инструменти на којима је и сам власник музеја свирао седамдесетих година прошлог века. Доста тога су добили и на поклон када су људи видели на који начин се чува.

Музејска збирка је сада смештена на површини од 1.650 квадратних метара, под кровом је, док се на простору испред зграде налази још седамдесетак изложених трактора, као и многобројне пољопривредне машине. Број музејских експоната свакодневно се увећава, па не би чудило да ускоро уследи ново проширење. Како смо сазнали од наших домаћина, већ је најављен долазак веће групе из Италије, мада би и ђаци кроз школске екскурзије овде имали шта да виде и науче.

Музеј у Новом Милошеву, на пола пута између Кикинде и Новог Бечеја, за посетиоце је отворен сваког радног дана од осам до 16 часова и – нема улазница. Улаз је бесплатан.

С. Берић